

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
NEMZETKÖZI
GAZDASÁGFEJLESZTÉS ÉS
KÜLPOLITIKA**

Időszak:

2012. január

Dátum:

2013. március 4.

SZÁZADVÉG
ALGOTIVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságfejlesztő zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMŰVELÉSI, TANULÁSI ÉS SZAKPOLITIKAI KÖZPONT

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló.....	1
Németország és Ausztria	3
Kelet - Közép Európa	4
Global Innovation Index 2012-2013.....	4
Lengyelország.....	5
Csehország	6
Szlovákia.....	7
Szlovénia	8
Magyarország.....	9
A beruházási törvények jó gyakorlata	12
Kína-monitor.....	17
Közel-Kelet monitor	19
Előrehozott választások Izraelben.....	19

Vezetői összefoglaló

Az e havi monitoring számos ajánlást fogalmaz meg mind a német-magyar külkereskedelmi kapcsolatok, mind magyar vállalati és gazdasági szféra innovációs lehetőségeivel kapcsolatban. Egyértelmű, hogy a magyar befektetői környezet illeszkedik a német vállalatok prioritásaihoz, problémát jelent azonban, hogy a terjeszkedésben gondolkozó multinacionális cégek kételkednek abban, hogy érvényben maradnak azok az őket érintő szabályozások, amelyek bevonulásukkor életben voltak. Kitéve az állandó üzleti kockázatoknak, tartanak attól, hogy a magyar kormány változtat majd azokon a működési feltételeken, amelyek miatt nekik megérte ide jönni. Éppen ezért ajánlatos lenne jelentős kapacitással rendelkező külföldi vállalatokkal olyan megállapodásokat kötni, amelyek garantálják, hogy a szerződés időpontjában élő adózási, szabályozási és jogi feltételek a megállapodás időtartamára fennmaradnak számukra. Ezért cserébe a vállalat meghatározott számú magyar munkaerő foglalkoztatását biztosítaná erre az időtartamra.

Ausztria kapcsán egy másik területen rajzolódik ki a gazdasági kapcsolatok bővítésének lehetősége. Ausztria kizárólag Magyarországra delegált külön mezőgazdasággal foglalkozó munkatársat a nagykövetségre. Vele kapcsolatot teremtve könnyebben lehetne megtalálni azokat az ágazaton belüli területeket, kereskedelmi partnereket és piaci réseket, ahol további kétoldalú áruforgalmat lehet kezdeményezni.

A 2012-es Global Innovation Index and Reportot vizsgálva azt tekintette át a monitoring, hogy a kelet-közép-európai országok az innovációs input és output mely részterületein javítottak illetve rontottak teljesítményükön. A csehek és a szlovénok az egyedüli régiós konkurensok, akik javítani tudtak helyezésükön, annak köszönhetően, hogy míg általánosságban arra törekedtek, hogy az egyes részterületeken megtartsák a 2011-ben elért pozíciójukat, egy-két területen bevezetett költséges reformoknak köszönhetően az átfogó ranglistán előreléptek. Az indexet annak ellenére érdemes bemutatni, hogy annak mutatói nemcsak objektív, hanem szubjektív mérlegelésen is alapulnak. Az olyan mutatók, melyek például a sajtószabadságot értékelik, nem objektív mérések eredményei. Ennek ellenére a tanulmány végkövetkeztetéseit érdemes komolyabban szemügyre venni, ugyanis azok jól tükrözik az adott országgal szembeni külföldi előfeltevéseket és várakozásokat.

Magyarország hátrébb került a ranglistán, a 25-ikről a 30-ik helyre esett vissza – egy régióbeli ország sem rontott ilyen mértékben megítélésén, mint hazánk. Következő ajánlást fogalmaz meg a monitor Magyarország innovációs képességének javítására: elsődleges cél, hogy a kormány egyszerűsítsen az adófizetés feltételein, ösztönözze a fiatalokat a mérnöki és tudományos pályák választására, szigorítsa a környezetvédelmi szabályrendszert, hatékonyabban védje a befektetőket és promotálja a modern vállalati és szervezeti formákat. Továbbá kiemelkedően fontos, hogy kapcsolatot, közvetlen átjárást teremtsen a képzések és a munkaerőpiac között, főleg azokon a területeken, ahol a kutatások

előrehaladásának fiatal szakemberekre van szüksége. A tanulmányból az is kitűnik, hogy egy országnak nem muszáj minden területen javítani helyezését ahhoz, hogy előreléphessen az általános rangsorban. Kína és India kapcsán figyelhető meg, hogy csak egy-egy ágazatot fejlesztettek, abba azonban nagyon sok energiát és forrást fektettek, így az ott elért előrelépés az összesítésben is éreztette hatását.

A hazai beruházási szabályrendszer kapcsán megfigyelhető, hogy szétaprózott, nincsen egységes beruházási törvény, mely a legjobb gyakorlat alapján számos előnnyel bírna. Tökéletes szabályozás nincs, de vannak alapelvek, melyeket a jó gyakorlat alapján érdemes szem előtt tartani. A hazai és a külföldi tőke között nem tehet különbséget a törvény. A belépési korlátozásokat negatív listákkal kell megfogalmazni, egyértelművé téve a befektetési politika irányultságát. A törvénynek garantálnia kell a befektetők védelmét, az igazságos és méltányos bánásmódot. A jelenleg elterjedt gyakorlattal ellentétben a beruházás-ösztönzőket, kedvezményeket külön törvényben szükséges definiálni, könnyítve ezzel a megfelelő időközönként szükséges felülvizsgálatot. A beruházás-ösztönzési intézmények működése akkor lehet hatékony, ha egy, a beruházási törvénytől szeparált szabályozás a feladatait promóciós célokra szorítja úgy, mint hazánkban, és nem alkalmazza azt regulációra.

Az e havi monitoring Kínával foglalkozó része az ország Gini koefficiensét és a jövedelem elosztási rendszer reformját szolgáló intézkedéseket elemezte. Az Gini koefficiens a társadalmon belüli jövedelemelosztást méri fel. Ha a mérőszám eléri a 0,4-et, az azt jelenti, hogy az ország átlépte a kritikus határt, nagyon nagy a szakadék a jól- és rosszul kereső társadalmi rétegek között. Kínánál a koefficiens évek óta 0,4 fölött van, a központi vezetés azonban csak most döntött úgy, hogy drasztikus lépésekkel javítani akar a helyzeten. Ez szorosan kapcsolódik ahhoz a tervhez, hogy az export helyett a belső kereskedelemre alapozzák a gazdasági növekedést, ezt azonban egy meghatározó, a létminimum alatt élő társadalmi csoporttal lehetetlen kivitelezni. Ha ugyanis nincs elegendő jövedelmük az embereknek, nem is tudnak miből költeni, ahhoz tehát, hogy újra 8 % feletti legyen a GDP arányos gazdasági növekedés, fontos hogy az életszínvonalat meghatározó mértékben javítsák. A jövedelem-elosztási rendszer átalakításának alapvető irányvonalai következőképp foglalhatóak össze: a középjövedelmű réteget ki kell szélesíteni, növelni kell az állandó lakhellyel rendelkező lakosok jövedelmének arányát a nemzeti összjövedelemhez képest, többet kell költeni a szociális ellátó rendszerre, a gazdagabb vállalatokat és állampolgárokat meg kell adóztatni a szegények javára, az állam közvetlen részesedését a saját tulajdonú vállalatok profitjából 5 százalékkal növelték, az így befolyó többletet pedig a szociális segélyek kiegészítésére használják majd fel.

A Közel-Kelet monitor az izraeli választásokkal foglalkozik ebben a hónapban, nyomon követi, hogy milyen koalíciós tárgyalásokat folytatnak a pártok és milyen kihívások várnak az új kormányra kormányalakítás után.

Németország és Ausztria

A német nyelvű területet az e havi monitoring nem az adott ország belgazdasági helyzete szemszögéből, hanem a magyar-német és magyar-osztrák kétirányú áruforgalom szemszögéből vizsgálja.

Az 500 legnagyobb bevételű hazai vállalat között számos német cég található, főleg a TOP10-ben kiemelkedően magas az arányuk. Nem véletlen, hiszen a két ország közötti gazdasági kapcsolat, főleg a gépjárműgyártás területén példaértékű a régióban, Európában. A magyar kormány számára nem az a kérdés, hogy itt tudja-e tartani a legjelentősebb német cégeket, azok ugyanis mind az adózási feltételeknek, mind a képzett munkaerőnek és alacsony béreknek köszönhetően megfelelő befektetői környezetre leltek nálunk az elmúlt évek folyamán. A nehézséget az új befektetők idevonzása jelenti. A német és osztrák követségen dolgozó szakértők szerint ugyanis a gazdasági intézkedésekkel kapcsolatos, hiányos külföld felé történő kommunikáció, valamint az állandó változó gazdasági környezet egy olyan negatív faktor a multinacionális vállalatok szemében, ami visszatartja őket a Magyarországra történő terjeszkedéstől. Így, annak ellenére, hogy rosszabb feltételeket biztosítanak számukra, fennáll a veszélye annak, hogy inkább lengyel, cseh, szlovák vagy szlovén területre mennek. A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara januári kiadványa¹ szerint a német vállalatokra kivetett hazai finanszírozási költségek majd egy éve csökkenni, a 9 százalékos hitelkamatok ennek ellenére nehezen kigazdálkodhatóak. Emellett a rájuk vonatkozó többletterheknek és szigorú szabályozásnak köszönhetően a bankok csak nehezen és korlátozott feltételek mellett nyújtanak hiteleket. Nagy előnyt jelentenek az EU-s források, amelyek a befektetési költségeket jelentősen csökkenteni tudják, a kamara mégis azt a következtetést vonja le, hogy a további német befektetés-vonzáshoz egy megbízható gazdaságpolitikai környezet megteremtése a feltétel. A német vállalatok csak abban az esetben fogják vállalni a piaci bizonytalanságok okozta üzleti kockázatokat, ha biztosak lehetnek abban, hogy a befektetés időpontjában fennálló jogi, adózási és szabályozási keretrendszer érvényes lesz mindarra az időre, amíg ők nálunk tervezik investálni pénzüket. Ennek érdekében ajánlatos lenne, hogy a Kormány nagy, jelentős munkaerőt foglalkoztatni képes vállalatok számára felajánlja, hogy adott számú magyar munkavállaló foglalkoztatása esetén valamiféle jogi, üzleti környezeti állandóságot biztosít számukra.

Pozitívum, hogy a német külkereskedelmi adatok alapján 2009 óta kb. 5 000 millió euróval növekedett az exportunk Németországba (15 114 millióról 2012 végére kb. 20 350 millió euróra). A behozatal is növekedett, 13 741 millióról (2009) kb. 18 000 millió euróra nőtt a tavalyi év végére. Az egész külgazdasági egyenlegét tekintve Magyarország 2011 és 2012 között csak 0,4 százalékkal növelte a kivitelét, 0,2 százalékkal a behozatalát. Ez mutatja, hogy

¹http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/ahk_ungarn/Dokumente/Bereich_CC/Publikationen/WiU/2013/Kompakt_Januar/Kompakt2013_01_web.pdf, 2013. február 13.

a németek mennyire fontos gazdasági partnerek a magyarok számára, hiszen az összkülkereskedelem növekedésének arányánál jóval magasabb arányban javította kapcsolatait hazánk országukkal.²

Ausztria és Magyarország bilaterális kapcsolatai 2009-ben a 2004-es szintre estek vissza, 2010-ben ez a trend azonban megfordult, 2011-re pedig már 24 százalékkal növekedett a magyarországi export, 11-el pedig az import.³

A magyar-osztrák viszony talán legmeghatározóbb pillére a mezőgazdasági kapcsolatok. Ausztriának kizárólagosan a magyarországi követségén van külön agrár-ügyekkel foglalkozó munkatársa, állandó az információcsera a bécsi központ és Budapest között. A kormánynak is oda kell figyelnie, hogy ne csak az osztrák, de a magyar fél is prioritásként kezelje ezt a területet, hiszen Ausztria Magyarország harmadik legnagyobb kereskedelmi partnere, ezen a területen azonban még van potenciál a kapcsolatok intenzívebbé tételére.

Kelet - Közép Európa

Global Innovation Index 2012-2013

A Global Innovation Index Report⁴ egy minden évben megjelenő tanulmány, amelyik a világ 141 országát vizsgálja gazdasági innovációs képességük szempontjából. A tanulmány szerkesztői szerint minden ország legfőbb célja, hogy kilábaljon a gazdasági válságból, növekedés induljon be, ebben pedig meghatározó az innováció hatása. A GII index az innovációs hatékonyságot képezi le, azt vizsgálja, hogy az országok és vállalatok milyen mértékben törekednek innovatív eszközöket, eljárásokat implementálni a politikai, gazdasági és szociális szférában. Két kulcsterületen méri ezt a teljesítményt: vizsgálják a gazdaság innovációs képességét, az inputokat, másrészt pedig a gazdasági outputban mérik az innovációs folyamatok hatását. A tanulmány a megújulást nem csak a tudománnyal és a technológiával azonosítja, mélyebben vizsgálja az innováció elemeit, valamint hangsúlyozza egymásra utaltságukat. Kiemelten fontos számukra a vállalati szféra és az oktatás kapcsolódásának kutatása.

Mindkét fő vizsgált területet további pillérekre bontják, az pilléreket pedig számos további indikátorból (szub-indexekből) állítják össze, így összesen 84 összetett tényező határozza meg a GII indexet.

²http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/ahk_ungarn/Dokumente/Wirtschaftsinfos/HU/Statistik/Konjunkturdaten_hu.pdf, 2013. február 13.

³<http://hita.hu/Region/Austria/Info>, 2013. február 13.

⁴<http://www.globalinnovationindex.org/gii/main/fullreport/index.html>, 2013. február 13.

A gazdaság innovációs képessége, az innovációs input index öt pillérből áll: *Intézmények*, *Humán tőke és kutatás*, *Infrastruktúra*, *Piaci kifinomultság* és *Vállalati kifinomultság*. Az innovációs output index pedig két pillérből, a *Tudás és technológia*, valamint a *Tudományos output* kategóriákból adódik össze.

Ezeket a pilléreket még további alegységekre, mikroszegmensekre bonthatnánk, de ezt csak abban az esetben tesszük meg, ha ezek relevánsak a számunka vizsgált ország szempontjából.

A monitoring által a Report-ból kiragadott és vizsgált országok Magyarország és azok a régiós konkurensei, amelyek földrajzi és gazdasági adottságai szempontjából alternatívát jelentenek hazánkhoz a befektetésvonzás szempontjából (Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia).

A 2011-es és 2012-es rangsorokat és az egyes pillérekben elért eredményeket hasonlítja össze a monitor, így vonhatóak le következtetéseket arra vonatkozólag, hogy mely területeken végbement változások indukálták hangsúlyosabban az összesített rangsorban bekövetkezett változást.

A 2011-es tanulmányban még csak 125 országot vizsgáltak, ezért ahhoz, hogy a változást meg tudjuk vizsgálni, azt vesszük figyelembe, hogy hányadik helyen zártak volna az országok 2011-ben.

Lengyelország

2011-ben a 43-ik helyen zárt, éppúgy 2012-ben is. Az *Intézmények* pillérben a tavalyi 37-ikről a 45-ik helyre csúszott vissza, annak ellenére, hogy ezen a kategórián belül mind a *Politikai környezet*, mind a *Szabályozási környezet* mikroszegmensében javulást tudott felmutatni. Egyedül a *Vállalati környezet* besorolása romlott 12 hellyel. Ez tehát mutatja, hogy ezen a kategórián belül a *Vállalati környezetben* végbemenő változások a legfontosabbak az innováció szemszögéből. A *Humán tőke és kutatás* pillérében az ország a 48-ikról az 53-ik helyre csúszott vissza. Az *Infrastruktúra* pillérbe az *Informatikai- és kommunikációs technológiák* és az *Általános infrastruktúra* mellett az *Energia* helyett bekerült az *Ökológiai fenntarthatóság* mikroszegmense is, melynek legmeghatározóbb al-eleme a *Környezetvédelem*. Ebben a kategóriában a lengyelek az 52-ik helyről a 48-ra léptek előre, annak ellenére, hogy az *Informatikai- és technológiai kommunikáció* terén 11 hellyel az 50-ik helyre csúsztak vissza, az *Általános infrastruktúrájuk* is csak a 63-ik helyen zárt, és az *Ökológiai fenntarthatóság* terén is csak 50-iek lettek. A *Környezetvédelem* területén 20-ikak az összesítésben, ennek köszönhetik, hogy annak ellenére előre léptek pár helyet, hogy a három mikroszegmens mind rosszabb helyezést indukált volna, mint az összesített 48-ik.

A *Piaci kifinomultság* területén az 59-ikről a 44-ik helyre léptek előre, míg a *Vállalati kifinomultság* területén öt helyet rontottak és az 52-ik helyen zártak, azok után, hogy az

Innovációs kapcsolódások, tehát az egyetemek és az ipari összefonódás, és a további kül- és belföldi kapcsolódások területén a 92-ikről a 126-ik helyre csúsztak vissza.

Az innovációs output a már fenn említett két pillérből, a *Tudás és technológiai output* és a *Kreatív output* területeiből áll össze. A *Tudás beépítése a munkafolyamatokba* mikroszegmensben a 91-ről az 59-ik helyre léptek előre.

Lengyelország	2011	2012
Összesített helyezés	43	43 (0)
Innováció input-index	41	41 (0)
Innováció output-index	55	50 (+5)
Intézmények	37	45 (-8)
Humán tőke és kutatás	48	53 (-5)
Infrastruktúra	52	48 (+4)
Piaci kifinomultság	59	44 (+15)
Vállalati kifinomultság	47	52 (-5)
Tudás és technológia output	66	51 (+15)
Kreatív output	54	60 (-6)

Ezek alapján azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a Tudás és technológia pillérben és a Piaci kifinomultság területén elért hatalmas előrelépés ellenére Lengyelország nem tudott előrelépni az összesített ranglistán, ami arra hagy következtetni, hogy ezek a pillérek nem olyan hangsúlyosak az összrangsor kapcsán.

Csehország

Az ország a régió belül az éllovasok közé tartozik, a 27-ik helyről a 26-ra lépett elő, ezzel Szlovénia mellett az egyedüli a vizsgált országok közül, aki javított a besorolásán az előző évhez képest.

Kiemelkedik, hogy az *Intézmények* pillérben 20 helyet esett a besorolásuk, ami a *Vállalati környezet* romlásának köszönhető. Az *Infrastruktúra* terén éppolyan nagyot lépett előre az ország, mint amekkorát visszaesett az *Intézményeknél*, 20 hellyel előreugorva a 24-ik helyen zárta a rangsort. Ez az az *Ökológiai fenntarthatóságban* elért ötödik, azon belül a *Környezetvédelem* al-területén elért 18-ik helynek köszönhető. A *Piaci kifinomultság* pillérében 14 helyet estek vissza a csehek a nehézkés hitelhez jutásnak köszönhetően. A *Vállalati kifinomultság* terén négy hellyel zárt rosszabbul az ország, mint 2011-ben, leginkább annak köszönhetően, hogy az innovációs kapcsolódások terén nem elég hatékonyan működik a képzési helyek és a munkapiac közötti kapcsolat. A *Tudás és technológia* outputok

terén kilenc helyet javítottak, 20-on zártak, minden területen, főleg a *Tudás beépítése a munkafolyamatokba* területen léptek előre nagyot, 12 hellyel.

Csehország	2011	2012
Összesített helyezés	27	26 (+1)
Innováció input-index	26	31 (-5)
Innováció output-index	24	23 (+1)
Intézmények	24	44 (-20)
Humán tőke és kutatás	28	31 (-3)
Infrastruktúra	44	24 (+20)
Piaci kifinomultság	34	48 (-14)
Vállalati kifinomultság	18	22 (-4)
Tudás és technológia output	29	20 (+9)
Kreatív output	13	26 (-13)

Láthatjuk, hogy az ország úgy javított helyezését, hogy hétből öt területen rontott teljesítményén, méghozzá nem csak kismértékben. Az *Infrastruktúra* és a *Tudás és technológia output* azonban annyira hangsúlyosak voltak megítélésükben, hogy mégis javítani tudtak összesített helyezésükön. Annak megítélésére, hogy melyek azok a pillérek, amelyek az összesített rangsorban elfoglalt hely kapcsán fontosak, meg kell néznünk, hogy melyek azok a területek, amelyekben jól teljesített az ország, és amelyek felfelé húzzák pozícióját. Csehország csak az *Infrastruktúra*, a *Vállalati kifinomultság*, a *Tudás és technológia output* és a *Kreatív output* terén ért el egyenként is olyan jó eredményt, mint az átfogó helyezése, ezekről a területekről feltételezhetjük tehát, hogy fontosak a rangsor kialakításánál.

Szlovákia

Szlovákia a 37-ik helyről a 39-ik helyre esett vissza úgy, hogy mind az *Intézmények*, mind a *Humán tőke és kutatás*, mind a *Piaci és Vállalati kifinomultság* területén rontott pozíciójában. A piaci kifinomultság terén 28 hellyel, míg a vállalati területén 7 hellyel rontott, ezek valószínűleg az okai az átfogó rangsorban történő lecsúszásának. A *Tudás és technológia output* terén 12 helyet javított, a *Tudás beépítése a munkafolyamatokba* mikroszegmensben 13 hellyel zárt jobban 2012-ben. Újfent látszik, hogy ennek a részterületnek komoly hatása van az ebben a pillérben végbemenő változásokra.

Szlovákia	2011	2012
Összesített helyezés	37	39 (-2)
Innováció input-index	35	40 (-5)
Innováció output-index	54	43 (+11)
Intézmények	30	38 (-8)
Humán tőke és kutatás	46	46 (0)
Infrastruktúra	34	33 (+1)
Piaci kifinomultság	43	71 (-28)
Vállalati kifinomultság	56	63 (-7)
Tudás és technológia output	51	39 (+12)
Kreatív output	63	57 (+6)

Az ország helyezését magyarázza, hogy hiába javított több pillérben is, a fontos ágakban csak csekély változás ment végbe, így nem tudott előre lépni. Szlovákia 28 helyet esett vissza a *Piaci kifinomultság* területén, úgy, hogy eleve rossz helyezése volt ezen a területen, egyértelmű tehát, hogy ilyen rossz mutatókkal nem kerülhet a jobban teljesítők közé.

Szlovénia

Szlovénia a kelet-közép-európai térségben mintapéldája annak, hogy hogyan javítsa egy ország a helyzetét a gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó innováció területén. A 30-ik helyről előreléptek a 25-ik helyre, az innovációs output indexben nyolc hellyel javították (22. hely), míg az innovációs input indexnél megtartották helyezésüket (32. hely).

Az *Intézmények* pillérben a 29-ről a 25-ik helyre lépett elő az ország, a *Humán tőke és kutatás* területén csak eggyel rontott a 27-ik helyen végzett, az *Infrastruktúra* pillérben hasonlóan, két helyet lejjebb csúszva a 29-ik helyen végzett. Az *Intézményeknél* a szabályozási környezetet A *Tudás és technológiai output* terén öt helyet javított, úgy hogy a *Tudás beépítése a munkafolyamatokba* mikroszegmens 23 hellyel javult a szlovénoknál.

Szlovénia	2011	2012
Összesített helyezés	30	25 (+5)
Innováció input-index	32	32 (0)
Innováció output-index	30	22 (+5)
Intézmények	29	25 (+4)
Humán tőke és kutatás	26	27 (-1)

Infrastruktúra	27	29 (-2)
Piaci kifinomultság	60	60 (0)
Vállalati kifinomultság	34	34 (0)
Tudás és technológia output	32	27 (+5)
Kreatív output	20	13 (+7)

Szlovéniát vizsgálva láthatjuk, hogy elsősorban prioritásként kell kezelni a megszerzett helyezések megtartását, ezért minden pilléren belül egy-egy szegmens rosszabb helyzetbe kerülését más szegmens javításával kell kompenzálni. Szlovénia azt képviseli, hogy ha csak kis hatásúak a reformok, a javuló tendenciák mégis befolyással vannak az átfogó besorolásra.

Magyarország

Magyarország kapcsán a monitor nem csak azt vizsgálja, hogy mi hogyan változott 2011 és 2012 között, valamint hogy ezeknek a változásoknak milyen hatása volt, hanem azt is, hogy az eddig megvizsgált ország példák alapján min kéne változtatni a jövőben ahhoz, hogy jobb helyezést érjen el országunk a következő felmérésekben.

Magyarország a 2011-es 25. helyről visszacsúszott a 30-ikra, ami a pozitív tendenciák megváltozását jelenti: 2009 után a 47-ik helyről 2010-re a 36-ik helyre léptünk elő, 2011-ben 25-iek voltunk, így 2012 az első év, hogy újra visszább léptünk a rangsorban.

Az *Intézményeknél* a 31-ik helyről a 32-ik helyre kerültünk, ezen belül a *Politikai környezet mikroszegmensben* a 31-ről a 32-helyre csúsztunk vissza. Pozitívum, hogy a tanulmány megítélése szerint a *Politikai stabilitás* terén 5 helyet előrelépett az ország, míg *Kormányzati hatékonyságnál* 5 hellyel rontottunk helyzetünkön, a *Sajtószabadság* terén pedig 14 helyet léptünk vissza. A *Szabályozási környezet* terén 6 hellyel rontottunk, a *Vállalati környezet* azonban javult, az 54-ről a 46-ik helyre léptünk előre. Az *Infrastruktúra* kapcsán az ország komoly előrelépést mutathat fel, hiszen a 39-ről a 28-ik helyre léptünk előre. Az *Ökológiai fenntarthatóság* szempontjából az ország a 13-ik helyre került, ennek köszönhető, hogy ebben az pillérben mégis előre léphettünk. A *Piaci kifinomultság* területén kiemelkedően rossz teljesítményt ért el az ország a 2011-es adatokhoz képest, a 36-ikról az 56-ik helyre kerültünk, ami a hitelszerzés nehézségeinek, valamint a befektetői környezet változásának köszönhető. A *Vállalati kifinomultság* pillérében Magyarország nyolc hellyel csúszott hátrébb, ami leginkább annak köszönhető, hogy az ebben a felmérésben nagy hangsúllyal szereplő *Innovációs kapcsolódás* alszegmensben 29 helyet hátralepve a 95-ik helyen végeztünk a rangsorban. A *Tudás és technológia output* pillérben ugyanúgy, a 18-ikról a 21-ik helyre estünk vissza, éppúgy mint a *Kreatív outputok* pillérben, ahol a 16-ról a 43-ik helyre kerültünk.

Magyarország	2011	2012
Összesített helyezés	25	30 (-5)
Innováció input-index	16	29 (-13)
Innováció output-index	33	37 (-4)
Intézmények	31	32 (-1)
Humán tőke és kutatás	36	38 (-2)
Infrastruktúra	39	28 (+11)
Piaci kifinomultság	36	56 (-20)
Vállalati kifinomultság	30	38 (-8)
Tudás és technológia output	18	21 (-3)
Kreatív output	16	43 (-27)

Magyarországnak érdemes lenne bizonyos pilléreken belül mikroszegmenseket kiválasztania, amelyek megreformálására mind technológiát, mind humán- és pénzübeli forrásokat áldoz, annak érdekében, hogy javulásnak induljanak ezek az indexek és vonzóbbá tegyék az országot a befektetők számára.

Intézmények: Magyarországnak ezen a területen a vállalati környezeten kell változtatnia, méghozzá leginkább az adófizetési nehézségeket kell feloldania.

Humán tőke és kutatás: A felsőfokú oktatáson kell változtatni, méghozzá a tudományos és a mérnöki szakmát választók számának növelését kell ösztönözni, túl kevés fiatal választja ugyanis ezt a pályát, hiányszakmává válik a magyar piacon, e nélkül pedig nehezen fejleszthető tovább a gazdasági innováció.

Infrastruktúra: Az ország már komoly fejlődésen ment keresztül ezen a területen, azonban a többi, térségen belüli országgal ellentétben rossz helyen zártunk a környezetvédelem területén, csak 44-ikek vagyunk. Ezen változtatni kell, ez egy nagyon hangsúlyos eleme ennek a felmérésnek, minél inkább környezet-barát, megújuló energiákat preferáló irányba tolódik a nemzetközi gazdaságfejlesztés, annál nagyobb negatív hatással lesz a besorolásra, ha egy európai ország, akinek a szomszédjai mind jól teljesítenek ezen a területen, nem tesz erőfeszítéseket, hogy javítson helyzetén.

Piaci kifinomultságok: Itt Magyarországnak mind a hitelhez jutás kapcsán, mind a befektetés-szabályozás kapcsán változtatnia kell a helyzetén. Meg kell erősíteni a befektetői védelmet, ezen a területen ugyanis a 100-ik helyen zártuk az értékelést.

Vállalati kifinomultságok: Itt a többi ország kapcsán is láthattuk, hogy mennyire fontos az innovációs kapcsolódások szerepe a tanulmánykészítők számára. Magyarország nagyon rossz

helyezést ér el ezen a területen, a pilléren belül a 95-ik helyen végez, egyértelmű prioritást kell, hogy élvezzen ez a reform.

Kreatív outputok: Az ICT és vállalati modellek és az ICT szervezeti modellek létrehozásában állunk rosszul. Ez azt jelenti, hogy túl alacsony mértékben járulnak hozzá információs és kommunikációs technológiák ahhoz, hogy új vállalkozások és szervezetek jöjjenek létre. Magyarországon még mindig a hagyományos vállalkozási formák élveznek prioritást, ezzel azonban nem tartjuk a lépést más közép-kelet-európai országokkal. Ennek negatív hatása van a vállalkozók vonzására, nem látják a lehetőségét annak, hogy más, újabb irányokba is terjeszkedhessenek.

Összefoglalva azt lehet elmondani, hogy Magyarország számára elsődleges célnak kell lennie, hogy egyszerűsítse az adófizetés feltételeit, motiválja a mérnöki és tudósi szakemberképzést, szigorítsa a környezetvédelmi szabályrendszert, védelmezze a befektetőket és támogassa a modern vállalati és szervezeti formákat.

A vizsgált országok összevetése az összesítés alapján kiemelkedő fontosságú területeken

	PL	CZ	SK	SL	HUN
Infrastruktúra 2012	48	24	33	29	28
(2011)	(52)	(42)	(34)	(27)	(39)
Környezetvédelmi teljesítmény 2012	22	5	12	28	44
Intézmények 2012	48	44	38	25	32
(2011)	(37)	(24)	(30)	(29)	(31)
Tudás beépítése a munkafolyamatokba 2012	59	4	18	24	12
(2011)	(91)	(16)	(31)	(47)	(13)
Innovációs kapcsolódások 2012	126	78	101	104	95
(2011)	(92)	(60)	(64)	(50)	(66)
Összesített 2011	43	27	37	30	30
Összesített 2012	43	26	39	25	25

Ezekből levonhatjuk tehát, hogy azok az országok, amelyek rontottak intézményi kategóriában, rontottak általános besorolásukon is, míg azok, akik nagyon meghatározó

mértékben javítottak a tudás beépítése a munkafolyamatokba (Csehország, Szlovénia), azok tudtak egyedül javítani általános besorolásukon.

A környezetvédelmi teljesítmény szegmensben – ami az Infrastruktúra pillérén belül van – az európai országok, mindegy hogy kelet- vagy nyugat-európaiak, a vizsgált országok között élen járnak. Ezen belül tehát azt vizsgáljuk meg, hogy az élmezőnyön belül mennyire meghatározó, hogy a legjobb 10-ben benne legyen egy ország, aki ugyanis ilyen jó teljesítményt ér el, az a 2011-es Infrastruktúra eredményhez képest is sokat javított 2012-re.

A beruházási törvények jó gyakorlata

Magyarországon jelenleg nincsen egy mindent átfogó és egységes szemléletben kezelő úgynevezett beruházási törvény (investment act). Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a külföldi és a hazai beruházásokkal kapcsolatos ösztönzés, jogok és kötelezettségek ne lennének írásba foglalva. A szabályozás számos törvény és kormányrendelet feladata, ami így rendkívül bonyolulttá és átláthatatlanná teszi a rendszert, működése éppen ezért nem hatékony. Ugyanakkor egy mindent átfogó beruházási kódex segítségével szolgálna az ország beruházási politikájának egységes szabályozására és megfelelő kommunikációjára.

Nem létezik azonban uniformizált formája ezeknek a törvényeknek, hiszen minden egyes ország eltérő. Bár törekvések voltak arra, hogy megalkossanak egy egységes, globálisan elfogadott szabályrendszert, ám ez a kísérlet minden esetben zátonyra futott. Ennek a legkézenfekvőbb oka, hogy egy ország beruházási kódexének reflektálnia kell az investíciós politikájára, az érvényben lévő törvényekkel összhangban kell lennie és még sok más egyedi tényező is befolyásolja. A Világbank egy 2010-ben kiadott tanulmányában éppen ezért nem azt mutatta be, hogy mi a jó beruházási törvény, csupán kapaszkodókat szolgáltat, alapelveket, amelyek mentén a döntéshozók meg tudják formálni azokat, tekintettel az adott ország sajátosságaira és az érvényben lévő beruházási politikára.⁵

A kormányzatnak a beruházási stratégia meghatározása során számos alapelvről kell döntést hoznia, melyek a következők: nyitottság a külföldi tőke irányába, kiemelt vagy védett beruházási szektorok, külföldiek részvételének lehetőségei és korlátai, jogok és kötelezettségek, az ösztönzési rendszer felépítése és a beruházás-ösztönző ügynökség struktúrája és feladatai. Miután az alapelvek meghatározásra kerülnek, azokat át is kell ültetni a gyakorlatba. Ezt a feladatot pedig a jogrendszeren keresztül, törvény segítségével lehet elvégezni. Ennek számos módja lehetséges, ám a nemzetközi ajánlások alapján célszerű egy egységes beruházási törvényben leírni ezek nagy részét.

⁵ The World Bank [2010]: Investment Law Reform, A Handbook for Development Practicioners. *World Bank Group Investment Climate Advisory Services*, June 2010

A következőkben a Világbank 2010-es tanulmánya alapján számba vesszük a jó gyakorlatnak megfelelő beruházási törvény legfőbb ismérveit a fentebb említett alapelvek mentén. Ám az első és legfontosabb kérdés, hogy milyen előnnyel is rendelkezik egy ilyen mindent átfogó beruházási szabályrendszer. A kormányzat számára időt takarít meg és hatékonyan alokálja az erőforrásokat. Átláthatóbb, könnyebb felülvizsgálni, módosítani adott esetben, mint a számos egyedi törvényt, regulációt, és végezetül egyszerűbb betartatni. A befektetők szempontjából is előnyös egy ilyen egységes beruházási szabályzat, hiszen egyszerűbb megtalálnia a beruházással kapcsolatos jogait, kötelezettségeit így, mint ha elaprózott törvények között kéne kutatnia. A törvénynek figyelembe kell vennie ugyanakkor az alkalmazhatósági tényezőket: ahogyan már fentebb is jeleztük, nem létezik egy, tökéletes szabály, minden egyes országnak a saját arculatára kell szabnia a kódexet.

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy számos országban hasonló módon szabályozzák a beruházásokat, mint hazánkban, vagyis nincs egységes szabályzat a beruházásokkal kapcsolatban. Ilyen országok például Franciaország, Szingapúr, az Egyesült Államok és Brazília, amely országok így is jelentős tőkevonzó képességgel bírnak. A beruházási törvény ilyen jellegű hiánya tehát nem feltétlenül jelent hátrányt a tőkéért folyó versenyben, de kifejezett előnnyel sem, hiszen nem emiatt jelentős az FDI beáramlása ezekbe az országokba. Sokkal inkább a beruházási politika és a jó gazdasági környezet hat ösztönzően.

Amennyiben azonban szeretnénk kihasználni az egységes törvény nyújtotta szinergiákat, az egyszerűségét, úgy számos szempontot szükséges figyelembe venni. A beruházási kódex megalkotásának első lényegi lépése azzal kezdődik, hogy meghatározzuk, milyen területekre vonatkozzon a szabályozás. Különbséget kell tenni a közvetlen (FDI) és a portfólió jellegű beruházások között, dönteni kell, hogy csak a hazai vagy a külföldi befektetőkre is vonatkozzon-e a törvény. Utóbbi esetében rendkívül fontos, hogy a hazai befektetőket ne érje hátrányos megkülönböztetés. Szintén megkerülhetetlen, hogy a már létező beruházásokra is kiterjed az új törvény, vagy csak az újonnan beérkező tőkére vonatkozzon. Ezek körülmekintő és egyértelmű meghatározása nagyban segíti a működő-tőke beáramlásának folyamatát, hiszen világossá válik a befektetők számára, hogy mi az adott ország álláspontja a tőkével kapcsolatban.

Szintén fontos kérdés, hogy milyen jellegű belépési korlátokat határoz meg a törvény. A korlátok megszabásával ugyanis lehetőség nyílik a tőkeáramlás egyfajta irányítására. Ilyen restriktívumok vonatkozhatnak például egyes stratégiai szektorokra, amelyekben tiltott a külföldi tőke szerepvállalása. Brazília esetében az egészségügyi szektor teljes mértékben zárva van az FDI előtt. Görögországban az energiaszektor kizárólag hazai vagy egy uniós tagállamban bejegyzett vállalat kezében lehet, más külföldi tőke nem jelenhet meg.

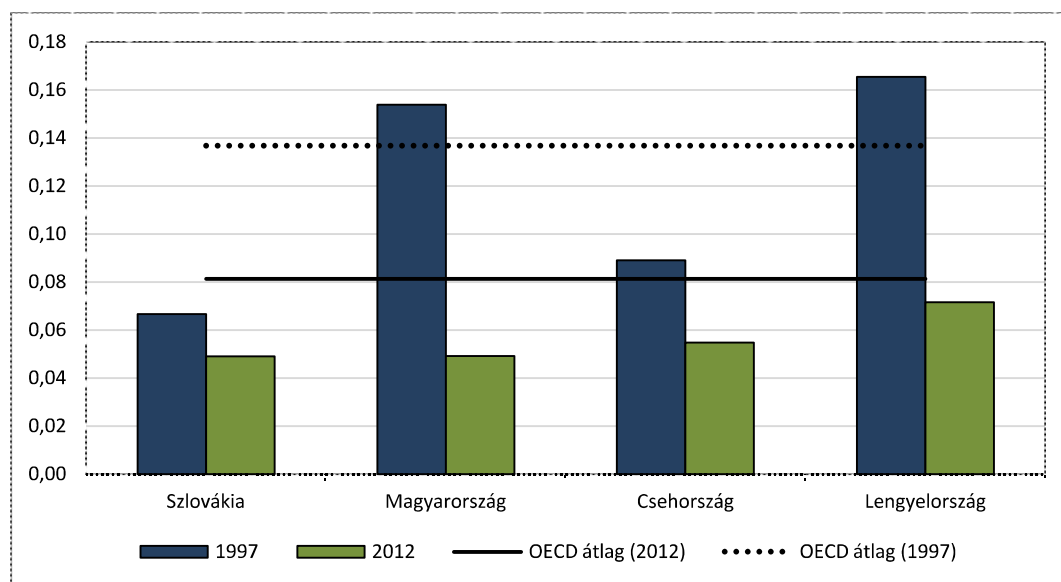
Más esetben a működő-tőke mértékét szabályozzák, vagy előzetes elbíráláshoz kötik a külföldi tulajdonlás engedélyezését. Görögországban a légi szállítás ágazatban a nem rezidens tőke csupán 49 százalékos mértéket érhet el – habár ez az uniós tagországokra nem

vonatkozik. Lengyelország esetében a médiaszektorban korlátozzák a külföldi tulajdont, tiltott ugyanis a nem rezidensek döntéshozói többségének megszerzése. A hellén országhoz hasonlóan itt is hasonló szabályozás vonatkozik a légi szállítás területére.

Gyakori példa, hogy egy minimális beruházási összeghez kötik a működő-tőke beáramlását. Erre a legismertebb és leggyakrabban citált törvény a kanadai beruházási szabályozás. Például a közvetlen felvásárlás egy nem kanadai számára csak akkor lehetséges, ha az eszközvásárlás mértéke eléri az 5 millió kanadai dollárt. A közvetett tőkebefektetés esetében ennél még szigorúbb, 50 millió kanadai dollárt kitevő limit van érvényben 1985 óta.

Mindösszesen néhány olyan ország létezik, ahol korlátozásoktól teljesen mentes a működő-tőke beáramlása. Chile, Grúzia vagy Montenegró esetében például a gazdaság összes szektorában, megkötés nélkül lehet nem rezidensek által beruházni. Az elmúlt 15 év során a fejlődő országokban a külföldi működő-tőke beáramlását egyre kevésbé korlátozták, tehát egyre inkább a nyitottság válik uralkodóvá. Erre az OECD által 1997 óta számított, a működő-tőke korlátozásával kapcsolatos indexe (FDI Regulatory Restrictiveness Index) szolgál bizonyítékkal. A visegrádi négyeket összevetve látható, hogy hazánk Szlovákiával egyetemben rendkívül nyitottnak számít a 2012-es adatok alapján és az 1990-es évek vége óta jelentős mértékben leépültek az FDI beáramlását akadályozó jogi korlátok.⁶

1. ÁBRA: AZ FDI SZABÁLYOZÁSI KORLÁTAINAK INDEXE 1997 ÉS 2012-BEN A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN

Forrás: OECD

Megjegyzés: A teljes nyitottságot a 0 érték, az FDI előtt teljes mértékben zárt gazdaságot az 1 jelöli.

⁶ Az uniós tagállamok esetében, bár egymás között korlátozásoktól mentes a tőkeáramlás, még létezhet harmadik országgal szembeni restriktió. A pontszámok kiszámítása során csak azt veszik figyelembe, hogy adott szektorokban léteznek-e korlátozások, azt nem, hogy kikkel szemben. Ennek a torzító hatását kiküszöbölve az EU-tagállamok esetében az erre vonatkozó pontszámokat szabály szerint csökkentik, tekintve, hogy az uniós tőkepiacai a leginkább liberalizáltak. A pontos módszertan: Kalinova et al. [2010]: OECD's FDI Restrictiveness Index: 2010 Update. *OECD Working Papers on International Investment 2010/03*, OECD Publishing

Az OECD szabályozási indexének adatbázisa alapján a legtöbb korlátozás az energia, a szállítás és a média szektort érinti.⁷ Ezek esetében közös pont lehet, hogy jellemző az állami nagyvállalatok jelenléte és az oligopolisztikus piac. Ezzel ellentétben a működő-tőke számára leginkább nyitott szektorok a feldolgozóipar, az építőipar és a kereskedelem. Mivel egyre inkább a tőke szabad beáramlása jellemző, az úgynevezett negatív listák terjednek el, vagyis azok, amelyek csupán néhány szektort emelnek ki, amelyekben tiltott vagy szabályozott a külföldi működő-tőke jelenléte. A fel nem sorolt területekre viszont így automatikusan kiterjedhet a szabad tőkeáramlás elve. Ez alapján tehát nemzetközi jó gyakorlatnak számít a minél rövidebb, negatív listák meghatározása a beruházási kódexben.

A következő fontos pont, amelyet tárgyalnia kell egy jó gyakorlatra alapozott beruházási törvénynek, az a beruházások és a beruházók védelme. Ennek egyik leggyakoribb formája az úgynevezett igazságos és méltányos bánásmód elve, amelynek lényege, hogy megvédje a befektetőket a diszkrimináció ellen, és a megfelelő esetekben szankcióval büntessen. Röviden megfogalmazva, a jó gyakorlat ebben az esetben azt jelenti, hogy a külföldi befektetőket kivétel nélkül megillessen ugyanaz a bánásmód, mint a rezidens tőketulajdonosokat, legyen szó akár egy vállalkozás létrehozásáról, bővítéséről, irányításáról vagy működtetéséről.

A fent említett témakörbe tartozik a kisajátítás elleni védelem: a befektetőket az adott országban folyó politikai tevékenység által hordozott gazdasági kockázatok ellen is védeni kell. Ilyen fenyegetést jelenthet a közvetlen állami beavatkozás, a túlszabályozás vagy a tényleges kisajátítás lehetősége, amely így ellehetetleníti a külföldi cég működését. Az ezzel kapcsolatos nem megfelelő szabályozás komoly visszatartó erővel bír a külföldi működőtőkére vonatkozóan, hiszen vagy egyáltalán nem áramlik be a tőke, vagy csak jelentős többletköltségek árán.

A beruházás ösztönzését célozza az is, amennyiben a befogadó ország a lehető legkisebbre csökkenti a különböző pénzeszközök szabad áramlásának korlátait. A befektetési törvénynek biztosítania kell minden, a külföldi működőtőkéhez kapcsolódó pénzeszköz ingyenes és azonnali transzferálásának lehetőségét, a befektető által választott konvertibilis valutában: nyereség, osztalék, jogdíj, hitellel kapcsolatos kifizetések.

A külföldi működőtőke ösztönzésével kapcsolatban azonban nem csak szigorúan véve jogi, de pénzügyi eszközök is felmerülnek, mint jó gyakorlat. Ezek valamilyen mérhető gazdasági előnyt biztosítanak a kedvezményezett vállalatok számára, illetve irányítják a tőkét a kormányzat által preferált ágazatok, régiók irányába. A Világbank azonban felhívja a figyelmet arra, hogy ideális esetben az ösztönzőkkel kapcsolatos szabályozás – a jelenleg elterjedt gyakorlattal szemben – nem képezi részét a beruházási törvénynek, azok a kapcsolódó jogszabályokban (adórendszer, vámszabályok stb.) kell, hogy helyet kapjanak. Véleményünk szerint az ösztönzésre vonatkozó alapszabályokat a kódexnek tartalmaznia kell

⁷ Az adatbázis letölthető: [http://www.oecd.org/daf/internationalinvestment/2012_FDI_RR_Index_\(all_years\).xlsx](http://www.oecd.org/daf/internationalinvestment/2012_FDI_RR_Index_(all_years).xlsx)

és a részletes, számokat is tartalmazó szabályokat érdemes csak alacsonyabb jogi szinten megfogalmazni. Mindazonáltal számos vita övezi az ilyen jellegű ösztönzők alkalmazását, hiszen a legtöbb esetben fiskális terhet ró az államra és nem egyértelmű a megtérülése.

A beruházási ösztönzőket a nemzetközi szakirodalom három csoportra osztja: szabályozói, anyagi és fiskális. Jóllehet, a csoportok elnevezése félrevezető, hiszen az első két csoport esetében is találhatóak olyan ösztönzők, melyek költségvetési kiadással vagy elmaradó bevétellel valósulnak meg. Jelenleg nem célunk ezen ösztönzők részletes bemutatása, így az 1. táblázat egy rövid áttekintést nyújt a fejlődő államokban leginkább alkalmazott formáiról. Ami közös ezekben, hogy bármilyen ilyen jellegű szabályt, ami az FDI beáramlását hivatott motiválni, prudens hatástanulmányokkal kell alátámasztani. Erre azért van szükség, mert számos esetben az adott kedvezmény költségvetési hatása nem térül meg, ez pedig semmiképpen sem jó a gazdaság számára. Az ösztönzési rendszer felállítása során külön figyelmet kell fordítani arra, hogy az adott országra vonatkozhatnak egyezmények (például az uniós szabályozás), amelyek betartása kötelező, így elkerülendő a későbbi vitás eseteket.

1. TÁBLÁZAT: A FEJLŐDŐ ORSZÁGOKBAN LEGGYAKRABBAN ALKALMAZOTT ÖSZTÖNZŐK

Szabályozói	Fiskális
• Környezetvédelmi követelmények enyhítése • Egyes munkaerő-piaci előírások alóli mentesség	• Társasági adó csökkentése (adórátá, adókedvezmény, különadó övezet) • Tőkefelhalmozás ösztönzése (juttatás, hitel, újrabefektetés) • Határon átnyúló tevékenységek támogatása (forrásadó-mentesség, iparűzési adó, munkáltatói adó) • Egyéb (forgalmi adók, ingatlanadók)
Anyagi	
• Infrastrukturális támogatások • Munkahelyi képzési támogatások • Áthelyezési és külföldi munkavégzési támogatások • Adminisztratív segítség • Átmeneti bértámogatások	

Forrás: The World Bank [2010]

Az utolsó fontos pont, melyről szót kell ejteni, a beruházás-ösztönző ügynökségekhez (Investment Promotion Institution, IPI) kötődik. Ez a szervezet lényegében a beruházási politika intézményesített megtestesítője. A Világbank kutatásai alapján az ügynökségekkel kapcsolatos szabályozás a legtöbb esetben része a beruházási törvénynek. Ugyanakkor véleményük szerint nem ez a jó gyakorlat. Amennyiben egy komplex szabályrendszer létrehozására kerül sor, akkor is külön törvénybe kell foglalni a szervezettel kapcsolatos fontosabb szabályokat. A szeparált szabályozás mellett számos érvet sorakoztatnak fel:

tömörebb maradhat maga a beruházási kódex, amely jó esetben a hazai és a nemzetközi beruházásokat is szabályozza. Ebben a tekintetben azonban az IPI, mivel csak az FDI ösztönzésével foglalkozik, nem teljesen illeszkedik a szabályozási rendszerbe. Végezetül a külön törvény lehetőséget nyújt a rugalmasabb változtatásra, mert nem szükséges átírni az egész beruházási törvényt. Gyakori – de ellenjavallt – példa az is, hogy amennyiben az IPI működése a beruházási kódex részét képezi, úgy nem csupán marketing célokat szolgál a szervezet, de a beruházási politika őreként, szabályozói hatóságként is funkcionál. Ez számos esetben összeütközéseket okoz, illetve hátráltatja az ösztönzési funkciót. Egy erre vonatkozó kutatás szerint a világon működő legjobb 20 ügynökség – köztük a magyar Nemzeti Külgazdasági Hivatal (HITA) – csak promóciós feladatokat lát el, miközben a legrosszabb teljesítményt nyújtók mind szabályozói feladatokkal is rendelkeznek.⁸ Hazánkban és a visegrádi régió többi országában az ösztönzésre létrehozott szervezetek valóban csak promóciós tevékenységet végeznek, így követendő például szolgálhatnak.

Kína-monitor

Kína GDP arányos gazdasági növekedése 2012-ben 7,8 százalékos volt, ami mérföldkő az évtizedek óta gazdaságilag szárnyaló ország történetében, hiszen 8 százalék alá csökkent a 2011-es 9,3-as arányhoz képest. Ennek ellenére van ok a bizakodásra, hiszen a hét negyedéve csökkenő növekedési trend 2012 utolsó negyedévében megfordult, és a harmadik negyedéves 7,4 százalékról 7,9-re emelkedett a Q4-ben. Ez a trendváltás a tavaly májusban lefektetett prioritásváltásnak köszönhető, a kormány akkor az infláció megfékezése helyett a növekedés stabilizálását tűzte ki céljául.⁹ Ennek ellenére 2013-ra is csak 7-8 százalék körüli növekedésre számítanak a szakértők, 100 megkérdezett kínai közgazdász közül 72 szerint nem fog nagyobb mértékben növekedni a gazdaság az idei évben.¹⁰ Negyedéves szinten a ráta előreláthatólag az első és a második negyedévben növekedni fog, év közepére azonban lelassul a trend, év végére pedig újra felgyorsulhat.¹¹

12,8 százalékkal növekedett az állam bevétele 2012-ben, 2013-ra azonban nem számolnak ilyen jó eredményekkel, ezért már a helyi kormányzatok - a lassuló gazdasági növekedésnek és gyengülő külső keresletnek köszönhetően - csökkenteni kezdték a bevételi iránycél.

⁸ The World Bank [2009]: Global Investment Promotion Benchmarking 2009: Summary Report. *World Bank Group Investment Climate Advisory Services*, May 2009

⁹ http://www.chinadaily.com.cn/business/2013-01/18/content_16137028.htm, 2013. február 13.

¹⁰ http://europe.chinadaily.com.cn/business/2013-01/24/content_16172672.htm, 2013-02-13

¹¹ http://usa.chinadaily.com.cn/business/2013-01/27/content_16177745.htm, 2013. február 13.

A nemzetközileg definiált Gini koefficiens - ami a társadalmon belüli jövedelemkülönbségeket méri - 2012-re Kínában elérte a 0,474-et, ami az ENSZ szakértői szerint nagyon kritikus értéket jelent. A veszélyes határt az ENSZ 0,4-nél húzta meg, ezt Kína most már lassan több mint egy évtizede folyamatosan átlépi. A Gini koefficiens 0 és 1 között mozog, a 0 a tökéletes egyenlőséget, míg az 1 az abszolút egyenlőtlenséget jelenti a jövedelemelosztás szempontjából.¹²

Ezeknek a kritikus hangoknak is köszönhető, hogy február elején a kínai központi vezetés kihirdette a már rég óta tervezett jövedelem elosztási rendszer reformjának intézkedési tervét. Ebben az állandó lakhellyel rendelkezők bevétele növelésére helyezik a hangsúlyt, ezzel is csökkentve a kirívó jövedelemegyenlőtlenségeket. A cél, hogy a 2010-es átlag-reáljövedelem értékét 2020-ra megduplázzák, valamint csökkentsék a szegénységi küszöb alatt élő emberek számát. A szegénységi küszöb határa most 2300 jüannál van (~366 \$), az ez alatt élők számát 80 millióval szeretnék csökkenteni 2015-re. Ez leginkább a vidéket érintheti, ott ugyanis 128 millió embernek kell ennél kevesebb pénzből gazdálkodnia. Ehhez kapcsolódóan szeretné a központ a mezőgazdaságból élők jövedelmét növelni, továbbá az előző monitoringban leírt háztartási rendszer, a hukou átalakítása, a munkások szociális ellátásának a biztosítása is ehhez az intézkedéshez kapcsolódik. A mezőgazdasági hatékonyság növelésére és nyereségesebbé tételére a termékek előállítását gépesíteni akarják, valamint magasabb szinten szeretnék meghúzni a legfőbb gabonatermékek minimum vételárát.

A kisebb cégek adóterheit meg akarják szüntetni, míg a nagyobb cégeket osztalék fizetésére köteleznék, az egyéni befektetőik javára. További piaci liberalizációra utal, hogy a bankok a kamatlábat nem a központi meghatározott alapján, hanem a piaci változásoknak megfelelően szabhassák meg, és nagyobb skálán mozoghassanak ezen a téren.

A szociális biztonságra és szakmai előmenetelre szánt kiadásokat 2 százalékkal akarják növelni 2015-re, amely költségvetés a tehető állampolgárok és vállalatok megadóztatásából akarják finanszírozni. Szigorítani akarnak a közszolgálati szektorban dolgozók vagyonbevallási kötelezettségén, az állami tulajdonban lévő vállalatokat irányító vezetők számára pedig bérplafont szabnak meg, továbbá nem növekedhet olyan arányban a fizetésük, mint egy átlagos dolgozónak. Az állami vállalatok profitjából való állami részesülést 5 százalékkal növelik, amely többletbevételt a szociális rendszer bővítésére áldoznak. Emellett jobban felügyelik majd az állami vezetők kiadásait, míg a gazdagok számára egy tulajdon- és luxusadók fokozatos bevezetését tűzték ki.¹³

A fő célok tehát, hogy a középjövedelmű réteget kiszélesítsék, növeljék az állandó lakhellyel rendelkező lakosok jövedelmének arányát a nemzeti összjövedelemhez képest, többet

¹² <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>, 2013. február 13.

¹³ http://www.chinadaily.com.cn/china/2013-02/06/content_16204722.htm, 2013. február 13.

költsenek a szociális rendszerre, valamint a gazdagabb vállalatokat és állampolgárokat megadóztassák a szegények javára.¹⁴

Közel-Kelet monitor

Előrehozott választások Izraelben

Izraelben 2013. január 22-én előrehozott választásokat tartottak, azok után, hogy korábban Benjamin Netanjahu miniszterelnök nem tudta elfogadtatni a Knesszetben a 2013-as költségvetést. Az előrehozott választásokon korábban soha nem tapasztalt tömeg vett részt, a lakosság mintegy 68 százaléka ment el leadni a voksát. A választások meglepő fordulatot hoztak az izraeli politikában, hiszen még ma sem tudni pontosan milyen pártok részvételével fog felállni az új izraeli kormány.

A választásokon a legtöbb szavazatot ismét a jobboldali, jelenlegi miniszterelnök által vezetett Likud Jisrael Bétenu pártszövetség kapta 23,34 százalékkal. Ezzel a miniszterelnök és a volt külügyminiszter, Avigdor Lieberman, szövetsége 31 mandátumot szerzett a törvényhozásban, amely jelentős visszalépés az előző ciklus eredményéhez képest.

Legnagyobb meglepetésre második helyet a jobboldali centrista Jair Lapid vezette Jes Atid (Van Jövő) szerezte meg a választópolgárok több mint 14 százalékának támogatásával. Jair Lapid vezetésével így 19 képviselőt delegálhat a Knesszetbe a 2011-ben alakult párt.

Harmadik helyen a baloldali Munkáspárt végzett, akiknek 15 mandátumot sikerült a Knesszetben megszereznie. Negyedikként az amerikai high-tech guru Naftali Benett által vezetett radikális jobboldalinak tartott, több szavazatra becsült Bájt Jehudi (Zsidó Otthon) párt jutott be a Knesszetbe. A választás egyik nagy vesztese a legutóbbi választáson még nyertes Kadima párt volt, amely idén csak két képviselői helyet tudhat magáénak.¹⁵

A koalíciós egyeztetéseken részt vevő pártok abban egyetértettek, hogy Benjamin Netanjahu folytathatja munkáját miniszterelnökként. A koalíciós tárgyalásokon öt párt vesz részt a Likud, a Jisrael Bétenu, a Jes Atid, a Bájt Jehudi és a SaSz. A baloldali vezetők, noha egyeztettek Benjamin Netanjahuval, kijelentették, hogy nem kívánnak részt venni a nagykoalícióban.¹⁶

Noha a választásokon kiderült, hogy az izraeli társadalomnak van véleménye a fontos ügyekről, ennek ellenére nem sikerült olyan stabil kormánykoalíciót felállítani, amely révén a Knesszeten keresztül lehetne vinni az olyan fontos intézkedéseket, mint a

¹⁴ http://www.china.org.cn/business/2013-02/07/content_27912180.htm, 2013. február 13.

¹⁵ <http://www.haaretz.com/news/israeli-elections-2013/israel-election-insider>, 2013. február 13.

¹⁶ <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/01/2013122214950510525.html>, 2013. február 13.

költségvetés vagy az ultra-ortodoxok sorkatonai kötelezettség kérdése. Ez utóbbival kapcsolatban korábban Benjamin Netanjahu azt is kifejtette, hogy ha nem járnak sikerrel a koalíciós egyeztetések során, akkor az sem kizárt, hogy újabb választásokra kerülhet sor.

Ha szemügyre vesszük az egyeztető feleket, ez mindenképp átgondolandó, hiszen a Jair Lapid vezette meglepően sikeresen szereplő párt legfőbb kampánytémája az ultra-ortodox közösség privilégiumainak lebontása és az egyenlő közteherviselés volt.¹⁷

A választási kampányból kiindulva egyértelműen kijelenthető, hogy a gazdasági jellegű témák jóval jelentősebbek voltak, még az olyan a zsidó állam esetében klasszikusnak számító kampány issueknál is, mint a békefolyamat, a külkapcsolatok és Irán kérdése. A várható gazdaságpolitikai irányvonal előreláthatólag mindenképp reflektálni fog a társadalom egészét érintő kérdésekre, amelyek az olyan különböző szociális kérdésekkel függnek össze, mint a társadalompolitikai segélyezés, a növekvő lakásárak és a vallásos polgárok növekvő számának kérdése. Ezekkel az újonnan választott kormánynak már csak azért is kell foglalkoznia, hiszen 2011-ben pontosan ezek a kérdések vitték az utcára fiatalok tömegeit és erősítették még átmenetileg a baloldalt.

A külkapcsolatokat tekintve Izrael számára jelenleg elsődlegesen az amerikai-izraeli kapcsolatokat, illetve a regionális szerep lehet fontos. Noha az új amerikai adminisztráció minden kétséget kizáróan kifejtette, hogy Izrael és az Egyesült Államok között mindig is legerősebb baráti kapcsolat lesz, tudva levő, hogy Obama és Netanjahu kapcsolata nem a legkiegyensúlyozottabb.¹⁸ Az újonnan kinevezett amerikai külügyminiszter lelkes támogatója az izraeli-palesztin béketárgyalások folytatásának, a telepek kapcsán pedig Obama már korábban is kitért arra, hogy mindenképp ellenzi a további bővítéseket. Az amerikai kormány már korábban jelezte az izraeli vezetés számára, hogy mindenképpen örülnének, ha egy centrista erő is bekerülne a kormánykoalícióba.

Összegzésképp el lehet mondani, hogy az előrehozott választások értékelése során kijelenthető, hogy az egyszerre kedvezett a baloldálnak és a jobboldalnak is. Az új Knesszetbe összesen 12 párt jutott be. A Netanjahu által meghirdetett nemzeti koalíció minden bizonnyal jobboldali lesz, még akkor is, ha a koalícióban jelentős szerepet fog vállalni Jair Lapid új centrista pártja és a szociális kérdésekben inkább baloldalinak tekinthető SaSz. A legnagyobb társadalmi ellentétet, szinte már kulturkampfhhoz közeli állapotot a vallásosok gazdasági aktivizálása fogja kiváltani az utóbb említett két párt között.

¹⁷ <http://myisrael.info/?p=7306>, 2013. február 13.

¹⁸ <http://www.foxnews.com/world/2013/01/16/obama-election-dig-against-netanyahu-could-backfire/>, 2013. február 13.